ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce I. K., proti žalované České správě sociálního zabezpečení, Křížová 25, 225 08 Praha 5, v řízení o žalobě proti rozhodnutí ze dne 16. 1. 2002,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 16. 1. 2002, se zrušuje pro nezákonnost.

II. Věc se vrací žalované k dalšímu řízení.

III. Žalobci se nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.

IV. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobou napadeným rozhodnutím zamítla žalovaná žádost žalobce o poskytnutí jednorázové částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945. Rozhodnutí je odůvodněno tím, že žalobce nenabyl vlastnosti účastníka národního boje za osvobození, neboť neprokázal splnění zákonných podmínek pro odškodnění za dobu od 6. 5. 1945 do 9. 5. 1945, když mu nebylo vydáno osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce podle procesních předpisů účinných do konce roku 2002 opravný prostředek, který byl předložen Vrchnímu soudu v Praze v březnu 2002; tento soud již o věci samé do konce roku 2002 nerozhodl a podle přechodných ustanovení k reformě správního soudnictví byla věc předána Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení řízení (§ 129 odst. 2 a § 132 soudního řádu správního).

Nejvyšší správní soud proto poté v řízení pokračoval, jako by byla podána žaloba proti správnímu rozhodnutí, a protože žádný z účastníků netrval na nařízení jednání, rozhodl o věci bez toho, aby jednání nařizoval.

Z připojeného správního spisu žalované vyplynulo, že žalobce dne 15. 8. 2001 podal žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky formou vyplnění formuláře, v němž zaškrtnutím části B) uplatnil nárok jako politický vězeň, a to za dobu neoprávněného věznění, která již byla prokázána v rámci řízení o úpravu důchodu podle zákona o soudní rehabilitaci, popř. zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu. O tomto návrhu uplatněného z důvodů politického věznění žalovaná rozhodla samostatným rozhodnutím ze dne 7. 11. 2001, které nebylo opravným prostředkem napadeno a není předmětem tohoto přezkumu. V téže žádosti pak žalobce dále uplatnil nárok na jednorázovou částku jako účastník národního boje za osvobození – účastník povstání v květnu 1945 v době od 6. 5. do 9. 5. 1945. Žalovaná o tomto nároku rozhodla napadeným rozhodnutím, jak je shora uvedeno.

K žádosti žalobce mj. předložil jednak kopii osvědčení ze dne 22. 6. 1945, kterým Československé revoluční vojenské velitelství Praha XVII. potvrzuje, že se žalobce v době od 6. 5. do 9. 5 1945 účastnil osvobozovacích bojů, jednak kopii potvrzení č. 247 ze dne 11. 5. 1945, jímž Velitelství hlavní pošty Praha stvrzuje žalobcovu účast v čsl. národním odboji a jeho zásluhu při obraně hlavního poštovního a telegrafního úřadu v Praze. Součástí spisu je rovněž kopie potvrzení zatímního vojenského úřadu č. 47/104, vystaveného pro žalobce československou armádou dne 10. 5. 1945.

Žalobce v opravném prostředku (žalobě) namítá, že pražského povstání v květnu 1945 se skutečně zúčastnil a předložil o tom řádné potvrzení. Dále uvádí, že o osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. se nikdy nezajímal, ani o ně nežádal, což však na skutečnosti, že se povstání zúčastnil, nemůže nic změnit. V dalším podání doručeném soudu dne 28. 4. 2003 se žalobce - bez souvislosti s věcí samou – zabývá zápočtem dob rozhodných pro výpočet jeho starobního důchodu.

Žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že doklady, které žalobce předložil, nelze považovat za doklady, nahrazující osvědčení vydané podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. Žalobce proto nenabyl vlastnosti účastníka povstání v květnu 1945 a proto nesplňuje podmínky nároku. Navíc žalovaná tvrdí, že sama dokazování o osvědčení vydané podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. doplnit nemohla, neboť to je vydáváno pouze na žádost oprávněné osoby.

Soud o věci uvážil:

Zákon č. 261/2001 Sb. je jedním z právních předpisů, jímž český stát napravuje některé křivdy způsobené nacistickým a komunistickým režimem v minulosti. Tento zákon mj. dopadá: na účastníky povstání v květnu 1945, kteří za bojů padli, byli těžce raněni nebo utrpěli těžkou poruchu zdraví [§ 1 odst. 1 bod 1. písm. f) zákona č. 255/1946 Sb.], což je pro rozsuzovanou věc podstatné.

Podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1. písm. c) až f), bodě 2., a v odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., a bylo jim vydáno osvědčení podle § 8 citovaného zákona nebo mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje.

Výše jednorázové peněžní částky pro účastníka národního boje za osvobození v období kratším jednoho roku trvajícím však alespoň tři měsíce (dva měsíce v případě služby v partyzánské jednotce jako československý partyzán podle zvláštního zákona) činí 60 000 Kč). Prokáže-li oprávněná osoba, že v národním boji za osvobození byl účastník národního boje za osvobození zraněn a v důsledku zranění mu byl přiznán plný nebo částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu, dosahuje výše jednorázové peněžní

částky 120 000 Kč. Tyto skutečnosti prokáže oprávněná osoba výměrem invalidního důchodu nebo přídavku k důchodu vydaným podle zákona č. 164/1946 Sb. Může je rovněž prokázat rozhodnutím o přiznání plného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu vydaným podle předpisů o národním pojištění, sociálním zabezpečení nebo důchodovém pojištění.

Žalovaná ve svém zamítavém rozhodnutí uvádí, že žalobce nenabyl vlastnosti účastníka národního boje za osvobození proto, že mu nebylo vydáno osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb.; v tom se ale mýlí. Přehlíží, že slovní spojení „účastník národního boje za osvobození“ je ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb. legislativní zkratkou (§ 1 odst. 1) a zahrnuje jak osoby, jimž bylo vystaveno osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb., ale i osoby, které mají doklad, které toto osvědčení nahrazuje.

Doklady, které žalobce ke své žádosti přiložil, žalovaná ve svém rozhodnutí vůbec z pohledu, zda je lze považovat za doklady nahrazující osvědčení, a co jimi je a co není prokázáno, nehodnotila. Nedostatek v hodnocení důkazů nelze pak nahradit tím, že takové hodnocení učinila až ve vyjádření k podané žalobě.

Pokud tedy žalovaná opřela zamítavý výrok o vadný právní názor (spočívající v tvrzení, že žalobce nenabyl vlastnosti účastníka národního boje za osvobození, protože mu o tom nebylo vydáno osvědčení), pochybila v užití hmotného práva (protože zákon umožňuje nárok přiznat i v případech, kdy osvědčení vydáno nebylo) a její rozhodnutí tedy zákonu odporuje.

Proto také soud napadené rozhodnutí pro nezákonnost zrušil (§ 78 odst. 1 soudního řádu správního).

Soud dále k závěru žalované, vyjádřenému ve stanovisku k žalobě, že žalovaná nemohla doplňovat řízení žádostí o vydání osvědčení podle § 8 odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., neboť toto Ministerstvo obrany vydává pouze oprávněné na její žádost, poznamenává, že zde bylo možno i řízení přerušit a žalobce poučit o způsobu, jak toto osvědčení získat. Předně se však žalovaná v dalším řízení bude zabývat otázkou, zda žalobce v důsledku jeho tvrzené účasti v povstání v květnu 1945 byl těžce raněn nebo utrpěl těžkou poruchu zdraví, a zda v důsledku toho mu byl přiznán plný invalidní důchod, částečný invalidní důchod, invalidní důchod nebo přídavek k důchodu. S ohledem na prokázanou dobu případné jeho účasti (několik dnů) by totiž takové skutečnosti mohly být pro přiznání nároku vůbec určující.

Žalobce měl v řízení úspěch a měl by proto právo na náhradu nákladů řízení. Náhradu však v žalobě nežádal a podle obsahu spisu mu ani náklady nevznikly. Proto soud vyslovil, že žalobci se náhrada nákladů nepřiznává. Žalovaná neměla ve věci úspěch a náhrada nákladů řízení jí proto nepřísluší (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. října 2003

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu